

Program azotanowy na nowych zasadach

W lutym weszły w życie nowe przepisy, które wprowadzają zmiany w Programie azotanowym. Dotyczą one między innymi elastycznego wiosennego terminu nawożenia azotem, nowych grup zwierząt do obliczenia wskaźników produkcji nawozów naturalnych czy dodania równoważników nawozowych dla ścieków.

Najważniejsze zmiany w zakresie wymagań Programu azotanowego:

- wprowadzenie elastycznego wiosennego terminu nawożenia w okresie od 1 lutego do 1 marca. Termin rozpoczęcia stosowania nawozów będzie związany z przejściem średniej dobowej temperatury powietrza w kolejnych 5 dniach przez próg 3 °C dla roślin zasianych jesienią, upraw trwałych, upraw wieloletnich i trwałych użytków zielonych oraz 5 °C dla pozostałych upraw,
- aktualizacja wskaźników produkcji nawozów naturalnych i zawartego w nich azotu (dodano nowe grupy, takie jak osły, bawoły, lamy i alpaki) oraz uporządkowano podział na grupy technologiczne dla innych gatunków. Uwzględniono także zasady obliczania produkcji nawozów naturalnych w przypadku otwartego systemu utrzymania,
- aktualizacja sposobu obliczania maksymalnych dawek nawozów azotowych dla niektórych upraw, takich jak m.in. kukurydza uprawiana na zieloną masę, kapusta włoska, konopie włókniste, len włóknisty oraz szparagi,
- uzupełnienie wartości pobrania azotu dla użytków zielonych, w zależności od kategorii agronomicznej gleby oraz zawartości materii organicznej gleby,
- dodanie równoważników nawozowych dla ścieków przeznaczonych do rolniczego wykorzystania i komunalnych osadów ściekowych, pozwalających na uwzględnienie tych źródeł azotu w bilansach.

Nawożenie wiosenne wcześniej

Odpowiednio dobrany termin stosowania nawozów zawierających azot jest istotnym czynnikiem wpływającym na plonotwórczość roślin. Ma kluczowe znaczenie dla produkcji roślinnej. Sprzyja uzyskaniu wysokich plonów, a jednocześnie nie dopuszcza do strat w obrębie tego makroskładnika. Nawożenie w nieodpowiednim terminie i dawce jest nie tylko zagrożeniem dla środowiska, ale przede wszystkim zwiększa koszty, które ponosi rolnik.

Aktualizacja programu azotanowego wprowadziła możliwość stosowania

nawozów wcześniej, czyli w okresie od pierwszego do ostatniego dnia lutego, jeżeli nastąpi przejście średniej temperatury powietrza przez próg:

- 3°C w przypadku roślin zasianych jesienią, upraw trwałych, upraw wieloletnich i trwałych użytków zielonych,
- 5°C w przypadku pozostałych upraw.

Jako przejście przez próg danej temperatury należy wskazać termin, w którym:

- przez 5 dni następujących po sobie, każdego dnia średnia dobową temperatura powietrza przekroczyła 3 °C lub
- w którym przez 5 dni następujących po sobie, każdego dnia średnia dobową temperatura powietrza przekroczyła 5 °C.

Wykaz powiatów, w których nastąpiło przejście średniej dobowej temperatury powietrza przez próg 3 °C i tych, w których nastąpiło przejście średniej dobowej temperatury powietrza przez próg 5 °C, będzie publikowany codziennie, od 1 do ostatniego dnia lutego, na stronie internetowej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego, pod adresem: https://agrometeo.imgw.pl/kryterium_wczesniejszego_terminu_nawozenia.

Jeśli rolnik ma gospodarstwo zlokalizowane na terenie dwóch lub więcej powiatów, może wjechać w pole z nawozem już w lutym, jeśli będzie to możliwe w powiecie, w którym ma więcej gruntów.

Nawożenie jesienne

W nowym programie utrzymano zasadę dotyczącą późniejszego stosowania nawozów azotowych, po 15, 20 lub 25 października na gruntach ornych. Jest to możliwe w dwóch sytuacjach. Po pierwsze, w przypadku zakładania upraw jesienią po późno zbieranych przedplonach – burakach cukrowych, kukurydzy lub późnych warzywach. Pod warunkiem, że dopuszczalna dawka azotu w wieloskładnikowych nawozach mineralnych dla zakładanych upraw nie przekroczy 30 kg/ha. Rolnik musi jednak szczegółowo udokumentować termin zbioru, datę i rodzaj zastosowanego nawozu i jego dawkę oraz termin siewu jesiennej uprawy.

Po drugie, jeśli producent nie mógł dokonać zbiorów lub nawożenia z uwagi na niekorzystne warunki pogodowe, w szczególności nadmierne uwilgotnienie gleby. Wtedy jednak terminem granicznym stosowania nawozów jest 30 listopada. Na gruntach odłogowanych dopuszcza się zastosowanie nawozów jedynie jesienią, przed planowanym zakończeniem odłogowania.

System otwarty

Zaktualizowany program azotanowy wprowadza również zmiany w wartościach dotyczących średniej rocznej wielkości produkcji nawozów naturalnych i koncentracji zawartego w nich azotu. Do systemów utrzymywania zwierząt dodano także system otwarty, posiłkując się definicją systemu z ustawy o ochronie zwierząt. System otwarty polega na grupowym utrzymaniu zwierząt bez wykorzystywania budynków i pastwiskowym utrzymaniu zwierząt na ogrodzonej, ograniczonej powierzchni gruntu ze stałym dostępem do wody i żywieniem opartym na paszy dostarczanej przez hodowcę. Przygotowano także współczynniki między innymi DJP dla nowych gatunków zwierząt gospodarskich ujętych w ustawie z 10 grudnia 2020 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich.

Zmiany dla bobowatych

Zaktualizowano wartości pobrania jednostkowego azotu, które określa liczbę kilogramów tego makroelementu pobieraną przez rośliny w celu wyprodukowania tony plonu głównego wraz z odpowiednią ilością plonu ubocznego.

Zweryfikowano je na podstawie najnowszych dostępnych wyników badań w zakresie zapotrzebowania poszczególnych gatunków roślin na azot. Na przykład zmniejszono wartości dla słonecznika, a zwiększono znacznie dla kukurydzy na kiszonkę. Po zmianach nie będzie też potrzeby sporządzania uproszczonego bilansu azotu oraz wyznaczania dawki nawozów azotowych mineralnych dla roślin bobowatych oraz lucerny, koniczyny i seradeli. W stosunku do tych roślin nie będą więc już podawane dane dotyczące pobrania jednostkowego azotu.

Azot ze ścieków i osadów

Zaktualizowany program działań uwzględnia w bilansie nawożenia azotem azot pochodzący z osadów ściekowych i ścieków. Uzupełniono go o metodę obliczenia ilości azotu w osadzie ściekowym na podstawie wyników badań oraz dawek ścieków, określonych w pozwoleniu wodnoprawnym lub pozwoleniu zintegrowanym na wykorzystanie rolnicze ścieków. W programie uzupełniono też wartości równoważnika nawozowego dla osadów ściekowych i ścieków w podziale

na wiosenny i jesienny termin stosowania.

Kontrola wdrażania programu

Zgodnie z ustawą – Prawo wodne, kontrola stosowania Programu azotanowego przez podmioty prowadzące produkcję rolną jest wykonywana przez właściwe organy Inspekcji Ochrony Środowiska, czyli wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska.

Dodatkowo wymagania programu azotanowego wchodzą w zakres zasady wzajemnej zgodności (cross-compliance), dlatego wszyscy rolnicy korzystający z płatności bezpośrednich, a także płatności obszarowych otrzymywanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz 2014-2020 (PROW) mogą być w tym zakresie kontrolowani przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Kontroli pod względem spełniania wymogów wzajemnej zgodności podlega co roku 1% beneficjentów ubiegających się o płatności (z pominięciem rolników uczestniczących w systemie dla małych gospodarstw, którzy od 2015 roku nie podlegają kontroli wzajemnej zgodności).

Jakie kary grożą rolnikowi, który nie realizuje obowiązków wynikających z programu azotanowego?

Ustawa – Prawo wodne ustanowiła system kar uzależniony od zakresu i stopnia naruszenia programu azotanowego i daje możliwość organom Inspekcji Ochrony Środowiska wydawania decyzji nakazujących usunięcie w określonym terminie stwierdzonych nieprawidłowości lub ustalania obowiązku uiszczenia opłaty za naruszenie zapisów programu azotanowego.

Maksymalne stawki opłat za naruszenie programu azotanowego są aktualizowane co roku i ogłaszane w Monitorze Polskim. Stawki obowiązujące w 2023 r. wynoszą:

- 2 304,21 zł za stosowanie nawozów niezgodnie z programem azotanowym lub planem nawożenia azotem,
- 3 456,33 zł za przechowywanie nawozów naturalnych niezgodnie z programem azotanowym,
- 576,05 zł za prowadzenie dokumentacji realizacji programu azotanowego niezgodnie z przepisami programu azotanowego,
- 576,05 zł za brak planu nawożenia azotem.

Pełna treść aktualnego obwieszczenia w sprawie wysokości maksymalnych stawek opłaty za naruszenie programu azotanowego znajduje się pod linkiem: <https://monitorpolski.gov.pl/MP/rok/2022/pozycja/909>

Natomiast w przypadku kontroli przeprowadzanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, w ramach zasady wzajemnej zgodności (cross-compliance), wysokość sankcji czyli procent obniżenia płatności otrzymywanych przez rolnika w ramach płatności bezpośrednich lub płatności obszarowych zależy od rodzaju i skali naruszenia wymogów wzajemnej zgodności.

W przypadku, gdy stwierdzona niezgodność wyniknie z zaniedbania ze strony rolnika, zmniejszenie płatności z zasady wynosi 3% całkowitej kwoty płatności, a w przypadku poważniejszych naruszeń 5%. Natomiast w sytuacji, gdy rolnik celowo dopuści się stwierdzonej niezgodności, zmniejszenie to z zasady wynosi 20% całkowitej kwoty lub w przypadkach rażących naruszeń może nawet zostać zwiększone do 100% całkowitej kwoty.

Przepisy przejściowe

Na wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przepisy przejściowe odnoszące się do dotychczasowych wyliczeń powierzchni/pojemności miejsc do przechowywania nawozów naturalnych oraz planowania nawożenia azotem. Zgodnie z §2. przyjętego rozporządzenia:

- W przypadku zbiorników do przechowywania nawozów naturalnych płynnych lub płyt do gromadzenia i przechowywania nawozów naturalnych stałych, których budowę lub przebudowę rozpoczęto, lub które nabyto przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, obliczenia wymaganej pojemności lub powierzchni miejsc do przechowywania nawozów naturalnych wykonane na podstawie przepisów dotychczasowych uznaje się za spełniające wymagania określone w rozdziale 1.4 w ust. 4-6 załącznika do rozporządzenia.
- Plany nawożenia azotem albo obliczenia maksymalnych dawek azotu opracowane albo wykonane przed dniem wejścia w życie rozporządzenia na podstawie przepisów dotychczasowych zachowują ważność do dnia 31 grudnia 2023 r.

Podstawa prawna

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2023 r. w sprawie „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami

pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz. U. 2023 poz. 244).

Pełna treść rozporządzenia dostępna jest pod adresem:

<https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/244>.

Urszula Kozaczuk DODR

- [Udostępnij](#)
- [Drukuj](#)
- [PDF](#)

Data publikacji

2023-02-14

[Wszystkie Aktualności](#)